

Ulcerul gastric

Def .

Este expresia digestiva cu localizare gastrică a unei afecțiuni cronice ce evoluează în pusee acute, periodice, produse prin acțiunea clorhidropeptică a secreției gastrice.

Epidemiologie

E mai puțin frecvent decât ulcerul duodenal, este întâlnit cu frecvență maximă dincolo de decada a V-a a vieții și are o incidență egală la ambele sexe.

- ❖ **Unele ulcere gastrice (UG) se comportă ca și ulcere duodenale (UD), în special cele care sunt situate mai jos.**
- ❖ **Sunt mai frecvente la bărbați. Raportul femei-bărbați este de 2:1 în UG și 7:1 în UD**
- ❖ **Există o predispoziție genetică familială pt. UG la cei cu grupa sangvină AII, apare la cei săraci.**
- ❖ **UD prezintă o rată mai ridicată a acidității gastrice față de normal, iar în UG are valori normale s-au crescute.**
- ❖ **UD răspunde bine la tratament medical, iar UG numai după operație, recidivând mai frecvent, malignizare.**

Anatomie patologică

Ulcerul tipic Cruveilhier ←se distinge de celelalte pierderi de substanță gastrice, eroziunea sau exulcerația simplex (Dieulafoy), prin substratul anatomic, morfologic și chiar prin evoluția sa cronică.

←reprezintă un defect al peretelui gastric profund, interesând toate straturile până la musculatură, pe care o poate uneori depăși perforând sau penetrând.

- ❖ **Eroziunea gastrică** se def. ca o pierdere de substanță de întindere variată de regulă mică, superficială, interesând mucoasa fără să depășească niciodată “muscularis mucosae”.
- ❖ **Exulcerația simplex** apare ca o ulcerare a mucoasei dar care cuprinde în profunzime și musculara mucoasei, ajungând până în submucoasă.

Dpdv *evolutiv*, distingem 2 forme de UG:

- **Ulcer acut**, de dimensiuni mici (cca 1 cm) înconjurat de o zonă puternic edematoasă, hiperemică. Sunt ulcere care perforază cel mai frecvent.
- **Ulcerul cronic**, calos, cu diametrul de cca 2-5 cm are o evoluție cronică, iar edemul periulceros este înlocuit cu o zonă de fibroză, care constituie în timp un bloc aderențial-fibros ce sudează stomacul de organele vecine (ficat, pancreas, etc.)
⇒conferă chirurgului senzația unui bloc pseudomoral, mărinde riscul confuziei de diagnostic cu o leziune malignă.

Ca număr:

- ← 80% *unice*
- ←20% *multiple*

Localizarea ulcerului:

←mica curbură: cel mai frecvent

←fața anterioară 5 %

←fața posterioară 1%

←reg. pilorică

←marea curbură foarte rar

repartiția după principalele segmente:

← corp gastric 56%

← antru 44%

După localizare și nivele secretor, Johson a clasificat UG în 3 tipuri:

- ❖ **Tipul I** cuprinde ulcerul miciei curburii cu antru și pilor normale și în care nivelul acidității gastrice este sub normal. Totalizează cca 57% din UG și se întâlnesc la gr. AI.
- ❖ **Tipul II** cuprinde ulcerul miciei curburii, asociate cu jenă în evacuarea transpilorică sau cu un ulcer duodenal evolutiv, în care nivel evolutiv=normal sau scăzut.
- ❖ **Tipul III** care grupează ulcerul prepiloric al căror comportament simptomatic și secretor este asemănător cu cel al UD.

Patogenie

1. *Alterarea barierei celulare gastrice*
  - ❖ *Modificări cantitative și calitative ale mucusului gastric* ca rezultat al tulburărilor de sinteză glico-proteică.
  - ❖ *Alterări directe* (de contact) date de un agent nociv care creează posibilitatea retrodifuziunii ionilor de H în mucoasă, agravând leziunile inițiale “de contact”.
  - ❖ *Tulburări de irigație* a peretelui gastric fie pe fond ateromatosis fie prin tulburări funcționale la nivel precapilar datorită unor substanțe vasomotoare.
2. *Refluxul alcalin la nivelul stomacului*-- favorizează retrodifuziunea ionilor de H ⇒leziuni chiar la valori ale secreției gastrice normale.
3. *Helicobacter pilori* ⇒ gastrită ⇒ UG, dar importanța lui e mai mică decât în UD.
4. **Teoria gastritei atrofice a lui DUPLESSIS, gastrita cronică ⇒UG datorită refluxului, e asociată cu atrofia aparatului secretor(gastrită cr. medicamentoasă-aspirină, corticosteroizi-)**
5. **Factori ereditari gr. sangvină de tip secretor**
6. **Aciditate gastrică**

Semne clinice

1. **Durerea :**
  - ❖ Localizată: epigastru, retroxifoidian, retrosternal
  - ❖ Formă : crampă, torsiune
  - ❖ Apariție : postprandial precoce(30min- 2ore)
  - ❖ Iradiere : obișnuit nu

Durerea ulceroasă = “sdr. dispeptic-dureros de tip ulceros”

2. **Vărsătura** este inconstantă
3. **Pirozisul** postprandial (inconstant)pot să preceadă durerea sau pot să coexiste cu ea.

4. **Hemoragia** = complicație acută și majoră, evolutivă a ulcerului gastric. Poate fi microscopică , (testul Weber, Meyer, Adler,), sau macroscopică
5. **Examenul fizic** nu oferă date esențiale.

Explorări paraclinice

1. **Examen radiologic** este esențial în diagnosticul UG, *nișa* fiind semnul direct. Localizat cel mai ades pe mica curbură este văzut din profil “**în afara conturului gastric**”, ceea ce o diferențează de nișa malignă, (încăstrată, dispusă în conturul gastric)

Morfologic nișa de profil poate să apară sub mai multe forme:

- i. **Nișa mică triunghiulară** sub forma unui spicul (fig.1)
- ii. **Nișa de talie medie** cu sau fără halou clar în jur;
- iii. **Nișa pediculată**, care apare ca un diverticul la nivelul mici curburi, legat de stomac printr-un pedicul subțire. Are întotdeauna semnificația unui ulcer penetrant. (fig.2)
- iv. **Nișa Hudek tipică** cu cele 3 nivele (bariu, lichid și aer, propriu numai UG); (fig.3)
- v. **Nișa gigantică** al cărui diametru depășește 5 cm care este de obicei expresia unei penetrații vechi cu distrucția peretelui gastric astfel încât fundul ulcerului este constituit din parenchimul organului penetrat (ficat, pancreas, reg. colică.). e întâlnită la oamenii în vârstă pe fondul unor defecte de irigație (pe fond ateromatos) ⇒ dg. dif. Cu cancer. (fig. 4)

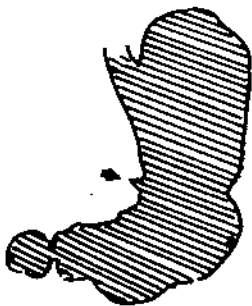

Fig. 1 Nișă triunghiulară sub formă de spicul

Fig. 2 Nișă pediculată (pseudodiverticulare)

Fig.3 Nișă tipică Haudek

Fig. 4 Nișă gigantică

Nișa de față apare ca o pată de retenție baritată, înconjurată de halou semitransparent, dat de edemeul periulceros (inelul Hampton), justificând comparația cu o cocardă= **nișa în cocardă**

Semne indirecte :

- ❖ **Retracția micii curburi** cu modif. unghi gastric prin apropierea pilorului de cardie, în forme vechi, caloase, localizate la nivelul unghiului gastric (fig.5)

Fig.5 Apropierea pilorului de cardie

- ❖ **Incizura spastică a mării curburi** în dreptul leziunii ca expresie a spasmului persistent al fibrelor circulare ale musculaturii.
- ❖ **Convergența pliurilor** mucoasei gastrice către ulcer , = semn de benignitate.

Examenul radiologic = dg. dif ⇒ **benign**—nișa ieșită din conturul gastric cu pliuri din vecinătate suple
⇒ **malign**—nișa încastrată cu rigiditate parietală și anarhia pliurilor mucoasei din vecinătate

2. **Examenul secreției gastrice** interes mic dg. UG nu puternic secretant, totuși pot face dg. dif benign-malign (hipoanaciditatea histamino rezistentă = malign)

3. **Endoscopia** indispensabilă :

- ❖ *Examinare directă*
- ❖ *Prelevarea biopsiilor multiple*
- ❖ *Explorarea întreagă a stomac*

Evoluție și forme clinice

Evolutiv,

- ❖ **UG acute** , recent instalate , simptomatologie clasică, durează 1-4 săptămâni apoi suferința dispare urmată de acalmie totală. Nișa este mai ușor evidențiable radiologic și perforază cel mai frecvent.
- ❖ **UG cronice** vechi ulcere caloase, scleroase terebrante, ⇒ penetrante ⇒ modificarea caracterului durerii: mai intensă uneori transfixiantă , cu iradiere în bară, continuă fără să cedeze la ingestie de alimente sau alcaline; radiologic permanentizarea nișei.

După localizare

- ❖ **UG înalte (subcardiale)** simptomatologie marcată de un sindrom “pseudoesofagian” cu dureri retoxifoidiene și regurgitații precoce și disfagie intermitentă pentru solide.
- ❖ **UG prepilorice**
  - **morfologic** UG mici sau medii fără tendință la vindecare, reacție inflamatorie antrală accentuată cu aspect de gastrită hipertrofică, adenomatoză brunneriană și proliferare de tip schwanomatos în submucoasă = aspect pseudoneoplazic
  - **clinic** durerea este mai tardivă, mai intensă și respectă ritmicitatea clasică, vărsătura apare mai frecvent, este tardivă (noaptea sau a doua zi dimineața). Denuțria consecință a durerilor și vărsăturilor amplifică și mai mult suspiciunea unei leziuni maligne.
  - **radiologic** imagine pseudoneoplazică: pliuri anarhice, rigiditatea peretelui sau a amputației antrale = “imagine pseudolacunară” (fig. 6 și 7). Obligatoriu endoscopia.

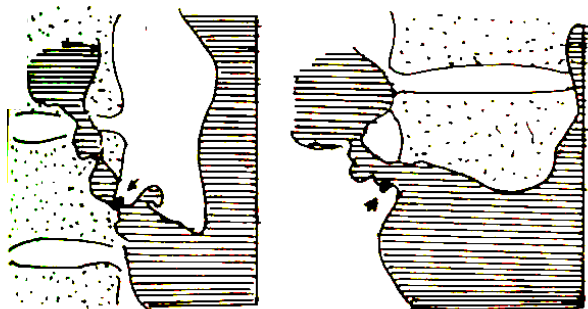

Fig. 6 și 7 Imagini pseudoneoplazice în ulcerul prepiloric

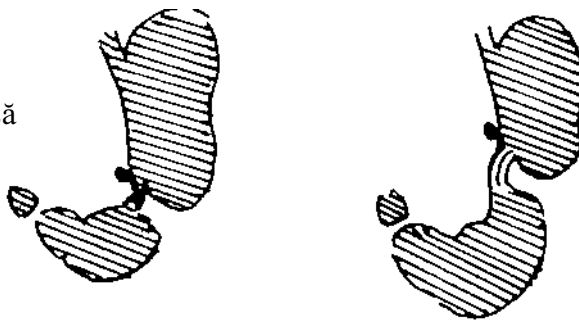
Complicații

Evolutiv – acute : hemoragia și perforația

-cronice: penetrația, stenoza mediogastrică, malignizarea

- ❖ **Stenoza mediogastrică** secundară unui ulcer al micii curburii. Se realizează astfel 2 camere gastrice legate printr-un canal mai mult sau mai puțin larg cu perete suplu și pliuri mucoase paralele. *Clinic* vărsătură precoce, durere sub formă de crampă epigastrică care dispare după vărsătură. *Radiologic* stomac biloculat (fig. 8 și 9). *Dg dif* cu **volvus gastric și stenoa mediogastrică neoplazică**.

Fig. 8 și 9 Stenoză mediogastrică ulceroasă

- ❖ **Malignizarea UG 8% sunt maligne deși nu o părere unanimă**

Tratament

Teoretic instituirea unui tratament medicamentos în cazul UG necomplicat și verificat endoscopic și biptic este logic și lipsită de risc. Cea mai corectă atitudine terapeutică este:

1. Toți bolnavii cu UG să fie spitalizați și supuși tuturor explorărilor capabile să precizeze dg. (ex. Radiologic, chimisme, citologie, endoscopie și biopsie);
2. În acest timp se începe un tratament antiulceros (antisecretorii și protectoare ale mucoasei gastrice -pansamente)
3. Dacă rezultatele explorărilor converg către o leziune dubioasă transformată sau chiar malignă se stabilește imediat indicația operatorie;
4. Dacă aceste rezultate atestă existența unui ulcer benign se poate continua tratamentul 3-6 săptămâni, dar sub urmărire radiologică și endoscopică la fiecare 3 săptămâni.

Atenție la malignitatea UG !

Așadar UG trebuie operat (scoasă leziunea și cercetată histologic) în timp ce UD trebuie tratat medical cu excepția formelor complicate sau rezistente și tratamentul în care gestul chirurgical este logic și necesar.

Obiectivele operației:

- (a) Ablația leziunii în vederea cercetării histologice
  - (b) Întreruperea lanțului patogenetic pentru a prevenii recidiva
  - (c) refacerea circuitului digestiv
1. **Rezecția gastrică clasică** presupune ablația a 2/3 din stomac împreună cu primii 3 cm din bulbul duodenal, cu restabilirea tranzit digestiv fie cu duodenul (GDA

fig.10) fie cu prima ansă jejunală, folosind pentru gastrojejunoanastomoză (GJA) întreaga tranșă a bontului gastric după maniera "Reichel-Polya" (fig.11) sau numai o parte din ea după maniera "Hoffmeister-Finsterer" (fig.12)

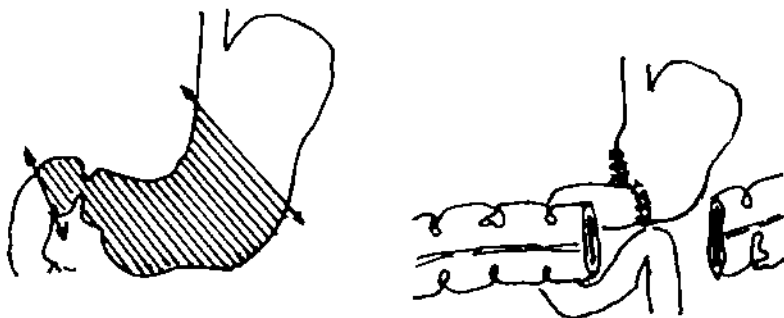

Fig.10 Rezecție 2/3 cu gastroduodenoanastomoză Pean

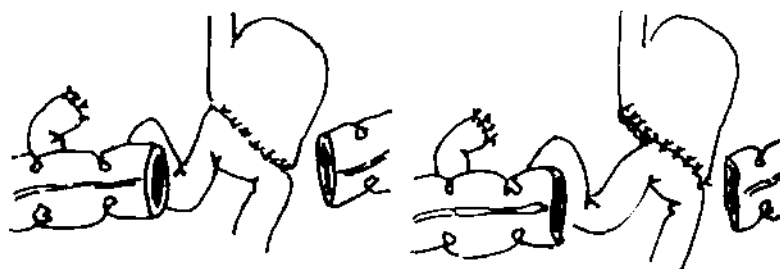

Fig.12 Rezecție 2/3 cu gastrojejunoanastomoză Hoffmeister-Finsterer

Fig.11 Rezecție 2/3 cu gastrojejunoanastomoză Reichel-Polya

2. **Vagotomia tronculară asociată cu gastrectomii limitate**, numai în formele prepilorice
3. **Vagotomii asociate cu operații de drenaj** (piloroplastice sau nepiloroplastice) sunt inutile ca gest terapeutic patogenetic în asemenea ulcere, iar pe de altă parte nici nu răspund obiectivului principal de a scoate leziunea.
4. **Gastrectomia Schoemaker** sau rezecția "în șă" se practică în unele forme înalte, subcardiale ale ulcerului, fiind de fapt o rezecție clasică care ocolește pe deasupra ulcerul. (fig. 13)

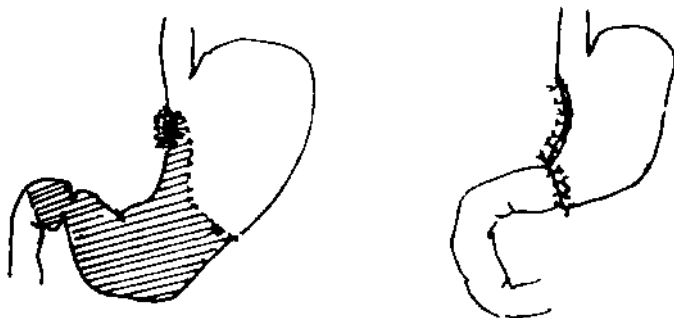

Fig. 13 Rezecție în "șă" Schoemaker

5. **Rezecții gastrice atipice** din care fac parte:

- i. **Rezecția cuneiformă** –conservatoare sau condiții precare(vârstă, tare biologice, boli cronice concomitente) constă în ablația ulcerului “în pană” în plin țesut sănătos urmată de piloroplastie (fig.14)
- ii. **Rezecția mediogastrică** cu anastomoză gastro- gastrică pt îndepărtarea zonei de stenoză mediogastrică benignă (fei.15)

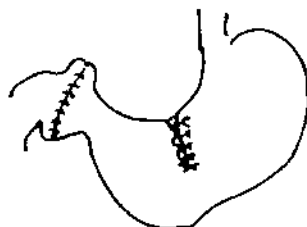
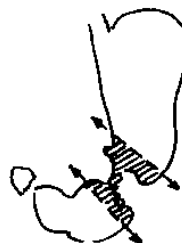

Fig. 14 Rezecția “cuneiformă” a ulcerului

Fig. 15 Rezecție mediogastrică cu gastroanastomoză

Ulcere rare

A. Sindromul Zollinger-Ellison

B. Ulcerele de stres

A. Sindromul Zollinger-Ellison

Se caracterizează prin:

1. Tumoră gastro-secretoare
2. Ulcere atipice multiple sau multiplu recidivante cu evoluție gravă și rapidă.
3. Hipersecreție gastrică cantitativă și calitativă.
4. Diaree cu steatoree

Diagnosticul paraclinic:

1. Dozarea gastrinemieii (nivele foarte mari în picograme)
2. Hipersecreția abundentă (prin măsurarea secreției bazale și hiperaciditatea peste 100 mEq /l)
3. Arteriografia selectivă și mai ales prin ecografie și tomografia computerizată capabilă să evidențieze existența tumorii.

Tratamentul numai chirurgical – gastrectomia totală

B. Ulcerele de stres

Apar pe fondul unor agresiuni grave: leziuni cerebrale, arsuri întinse, etc.este o leziune acută pe o mucoasă anterior sănătoasă.Tratament – majoritatea medical. Chirurgical :sută hemostatică sau asociată cu vagotomie și piloroplastie.